

50X1-HUM

INFORMATION REPORT INFORMATION REPORT

CENTRAL INTELLIGENCE AGENCY

This material contains information affecting the National Defense of the United States within the meaning of the Espionage Laws, Title 18, U.S.C. Secs. 793 and 794, the transmission or revelation of which in any manner to an unauthorized person is prohibited by law.

S-E-C-R-E-T

50X1-HUM

COUNTRY Poland

REPORT

SUBJECT Official Polish Outlook on the
Industrial Raw Materials World Market

DATE DISTR. **12 MAY 1980**

NO. PAGES 2

REFERENCES RD

50X1-HUM

DATE OF INFO.	PLACE & DATE ACC
1964	1964

SOURCE EVALUATIONS ARE DEFINITIVE. APPRAISAL OF CONTENT IS TENTATIVE

50X1-HUM

official document, in the Polish language, entitled "Business Outlook on the Industrial Raw Materials World Market in 1959 and for 1960". It was issued by the Polish Ministry of Foreign Trade and signed by A. Kolow, Director of the Office of Economic Tasks. The document was dated 21 March 1960

50X1-HUM

This 45-page document consists of the following sections:

- I. Introduction.
- II. Outlook on the World Market for Iron and Rolled Steel Products in 1959 and Prospects for 1960.
- III. Outlook on the World Coal Market in 1959 and Prospects for 1960.

The following is an extract from this section, under "Recommendations":

The following recommendations can be made pertaining to the export of coal from socialist countries based on an analysis of the business trends and coal policies of the Western European countries:

1. Greater emphasis should be placed on the export of the types of coal not affected by the decreased requirements, i.e., coke and gas types, and also partially anthracite (which applies to the socialist countries producing these types of coal).

S-E-C-R-E-T

50X1-HUM

STATE		ARMY		NAVY		AIR		FBI		AEC							
-------	--	------	--	------	--	-----	--	-----	--	-----	--	--	--	--	--	--	--

(Note: Washington distribution indicated by "X"; Field distribution by "#.")

50X1-HUM

INFORMATION REPORT INFORMATION REPORT

50X1-HUM

Page Denied

- 45 -

w rodzaju kawy - 630 tona, ton.

Ponadto przewidziana jest sprzedaż w 1960 r. około 50 tys. ton kauczuku z rezerw strategicznych USA i 45 tys. ton z zapasów brytyjskich. W sumie dostawy rynkowe kauczuku naturalnego wyniosłyby 2.190 tys. ton, co pozwoliłoby na uzyskanie nadwyżki kauczuku naturalnego w ilości ok. 70 tys. ton i umożliwiłoby podwyższenie poziomu zapasów handlowych.

Wydaje się, że w 1960 r. nie nastąpi poważniejszego przesunięcia w udziale zużycia kauczuku naturalnego i syntetycznego w przemyśle gumowym krajów kapitalistycznych. Poważniejsze zmiany mogą nastąpić w 1961 r. kiedy to produkcję rozpocznie szereg nowych fabryk syntetyku w Stanach Zjednoczonych i w innych krajach kapitalistycznych oraz uruchomiona zostanie produkcja na skalę przemysłową nowych kauczuków syntetycznych - poliisoprenu, witamu itp. Syntetyki te nie powinny jednak wypierać dotychczasowych kauczuków syntetycznych - głównie butadienowo-styrenowego i będą prawdopodobnie stosowane do produkcji tych artykułów, które dotychczas wymagały wyłącznie naturalnego surowca.

Możliwe jest natomiast zmniejszenie eksportu kauczuku syntetycznego, głównie ze Stanów Zjednoczonych. Będzie się to z rozwojem potencjału produkcyjnego i przemysłu kauczuku syntetycznego w krajach zachodnioeuropejskich i Japonii. Kraje te w niedługim czasie nie tylko zaspokoią swoją część swoich potrzeb, lecz mogą być nadwyżką eksportowe. Również eksport do Kanady w normalnych warunkach nie powinien osiągnąć poziomu roku ubiegłego.

Obserwując ostatnio utrzymujące się tendencje giełdowe, stwierdzić należy stosunkowo stabilną sytuację notowań. Z porównania do szczytowego poziomu notowań kauczuka na giełdach - notowania te w lutym były o około 10-15% niższe i wykazywały przy tym nieznaczne wahania. Wydaje się, że wzrost popytu na kauczuk związany z nową produkcją, jak i z zapasami w Stanach Zjednoczonych i w Wielkiej Brytanii może doprowadzić do dalszej zmiany kursu tego surowca.

Biorąc pod uwagę przeciętną wysokość cen kau. młk. 1959 r. tego roku, podkreślić należy, iż wzrosły one w III kwartale o 3,3%, a w Londynie o 23% powyżej poziomu cen 1958 r. Transatlantyczny amerykańscy twierdzą, iż płacili w 1959 r. za kau. przeciętnie o 30% drożej niż w roku poprzednim. Pomysłowy od producentów wykazuje pewną zniżkę notowań kauczuku naturalnego, co do wpływu w znacznej mierze sprzedaż kauczuku z zapasów w niektórych krajach Ameryki Łacińskiej i Z. Brytanii.

Silny wzrost cen kauczuku naturalnego nie pozostał bez wpływu na kształtujące się od wielu miesięcy na niemieckim rynku poziomie ceny kauczuku syntetycznego. W grudniu 1959 r. ceny kauczuku syntetycznego - butadienowo-styrenowego w Stanach Zjednoczonych zostały podwyższone o 23,4 centa do 24 centów za funt.

Prognoza na 1960 r.

W 1960 r. należy się spodziewać dalszego wzrostu zużycia kauczuku w krajach kapitalistycznych. Należy się to z przeciwdziałaniem dalszego wzrostu produkcji oprom, która w samym tylko Stanach Zjednoczonych dojść może do 1,7 mln. ton., tj. będzie o 10% wyższa niż w 1959 r. Znaczącego zwiększenia przerobu kauczuku należy oczekiwać w Japonii, Niemieckiej Republice Federalnej, i niektórych innych krajach kapitalistycznych.

Według szacunków amerykańskich zużycie kauczuku w krajach kapitalistycznych wyniesie w 1960 r. około 3,6 mln. ton., co stanowiłoby wzrost o 3,7% w stosunku do roku poprzedniego. Zużycie kauczuku naturalnego wyniesie prawdopodobnie 2,100 tys. ton., z czego na Stany Zjednoczone przypadać powinno 370 tys. ton., Wielką Brytanię - 180 tys. ton. i na pozostałe kraje - 1,550 tys. ton. Jednocześnie produkcja kauczuku naturalnego wzrosnąć powinna do 3,500 tys. ton., w tym na Malajach do 740 tys. ton., natomiast w Indonezji nastąpiłoby się ogólnie, podobnie jak w 1959 r., na poziomie 710 tys. ton., a

- 43 -

Import kuczynka syntetycznego do krajów kapitalistycznych głównie do ZSRR i Chin ludowych, szacowany jest w ciągu 11 miesięcy 1959 r. na około 13 tys. ton.

Uzupełniające znaczenie w łącznym zużyciu kauczuku w krajach kapitalistycznych ma kauczuk regenerowany. Produkcja regeneratu w krajach kapitalistycznych w ciągu pierwszych 3 kwartałów 1959 r. wyniosła 313 tys. ton wobec 266 tys. ton uzyskanych w tym samym okresie roku poprzedniego. Szczegółowo, 14 w ciągu całego roku rozmiary produkcji tego artykułu w krajach kapitalistycznych były niewiele mniejsze od rekordowego poziomu produkcji regeneratu w 1955 r. Jednocześnie zużycie kauczuku regenerowanego wzrosło z 281 tys. ton w ciągu pierwszych trzech kwartałów 1958 r. do około 315 tys. ton w tym samym okresie 1959 r. Zapasy tego artykułu w krajach kapitalistycznych wyniosły w końcu września 1959 r. 36,7 tys. ton, nie wykazując większej zmiany w porównaniu ze stanem sprzed roku.

Eksport kauczuku regenerowanego z krajów kapitalistycznych wyniósł w ciągu 10 miesięcy 1959 r. 21,5 tys. ton /1958 r. - 22,3 tys. ton/, przy czym głównymi dostawcami były Stany Zjednoczone, które w okresie styczeń - listopad dostarczyły 12 tys. ton oraz W. Brytania z eksportem 9,8 tys. ton. Największymi z kolei importarami są: Kanada, na którą przypadło w omawianym okresie 11,2 tys. ton, Indie - 2,1 tys. ton, Związek Republikańskiej Afryki - 1,3 tys. ton.

Silny wzrost zapotrzebowania światowego na kauczuk naturalny, przekraczający możliwości produkcyjne plantacji, przyczynił się do wzrostu cen tego surowca.

Średnie miesięczne ceny kauczuku 200 gr w 1959 r.

Miesiąc	Singapur w centach mal. za lb	London w pensach za lb
Styczeń	85,10	27
Marzec	102,74	29 3/4
Listopad	107,5	30 3/4
Grudzień	111,27	31 3/4

Import kauczuku naturalnego do miast i
kapitałistycznych.

Kraj	w tys. ton	
	1958	1959
Francja	109	90,4
Niemiecka Republika Federalna	97	106
W. Brytania	113	137
Stany Zjednoczone	1,6	423
Japonia	91	119

Import kauczuku do europejskich krajów socjalistycznych w ciągu pierwszych dziesięciu miesięcy wyniósł 220 tys. ton, co do 201 tys. ton w tym samym okresie 1958 r. Ostatnio znacząco spadła próba koła branżowe oceniają import kauczuka do ZSRR w ciągu całego 1959 r. na 236 tys. ton /1958 - 212 tys. ton/, a Chińskiej Republiki Ludowej - na 145 tys. ton /1958 - 121 tys. ton/.

Największym importers kauczuku syntetycznego w 1959 r. była Francja, która w ciągu pierwszych trzech kwartałów przewiozła 47,2 tys. ton syntetyki wobec 45,2 tys. ton w tym samym okresie roku poprzedniego. W odróżnieniu od Francji, której import kauczuku syntetycznego wykazał wzrost, Wielka Brytania importowała w okresie styczniowym - przecież 1959 r. tylko 13 tys. ton syntetyki w porównaniu z 46,6 tys. ton w roku poprzednim. Dla Niemieckiej Republiki Federalnej odpowiednio cyfry importu kauczuku syntetycznego wynoszą 36,1 i 30,3 tys. ton. Tendencję spadkową wykazywa także import kauczuku syntetycznego do USA. I kraje państw europejskich na podłożeniu zasługuje na uwagę wzrost importu syntetyki do Kanady z 8,5 tys. ton w ciągu 3 kwartałów 1958 roku w porównaniu z 11,1 tys. ton w okresie pierwszych 3 miesięcy 1959 r. wzrost ten jest jednak tylko chwilowy, zasługuje też na uwagę syntetyka z 11 półroczem.

W eksporcie kauczuku syntetycznego wśród krajów kapitalistycznych dominującą pozycję utrzymują nadal Stany Zjednoczone. W ciągu 11 miesięcy 1959 r. wywóz różnych gatunków syntetyki równał się 261,6 tys. ton, co znacznie przewyższało rozmiary eksportu lat poprzednich. Szczególnie duże rozmiary osiągnął eksport kauczuku butadienowo-styrenowego, którego wywieziono w okresie od stycznia do listopada 1959 r. 198,1 tys. ton. Najpoważniejszym zagranicznym odbiorcą kauczuku ze Stanów Zjednoczonych była Francja /433 tys. ton/, następnie Japonia /32,1 tys. ton/, Kanada /28,3 tys. ton/, Niemiecka Republika Federalna /22,4 tys. ton/, Australia /14,8 tys. ton/. Kanada, drugi z kolei światowy eksporter kauczuku syntetycznego, dostarczyła zagranicznym odbiorcom w ciągu 3 kwartałów 48 tys. ton kauczuku wobec 72,5 tys. ton w tym samym okresie roku poprzedniego. Spadek wywozu kauczuku tłumaczy się zahamowaniem produkcji tego artykułu w II kwartale na skutek strajku w zakładach Polysar.

Udział krajów zachodnioeuropejskich w eksporcie kauczuku jest niewielki. Największym dostawcą są jedynie Włochy, które w 1959 r. wywoziły syntetykę głównie do krajów socjalistycznych.

W 1959 r. zaszły znaczne zmiany w rozmiarach importu kauczuku naturalnego do poszczególnych krajów. Opierając się na materiale cyfrowym, dotyczącym przywozu naturalnego surowca w ciągu 3 kwartałów, należy stwierdzić znaczny wzrost importu do Stanów Zjednoczonych oraz znacznie mniejszy przyrost importu do krajów zachodnioeuropejskich, co należy również przypisać uruchomienia produkcji kauczuku syntetycznego w tych krajach. Znacznie zwiększyły się również japońskie zakupy kauczuku.

- 40 -

dujące się na składach magazynów, równały się zużyciu tego surowca w ciągu 2,1 do 2,5 miesiąca, tj. były niższe od przeciętnego poziomu ostatnich dziesięciu lat, jednakże przekraczały znacznie poziom rezerw z lat 1952 i 1950. Na koniec listopada 1959 r. zapasy kauczuku naturalnego wynosiły 698,5 tys. ton wobec 729 tys. ton w tym samym czasie roku poprzedniego, natomiast rezerwy syntetyku odpowiednio - 287 tys. ton i 256,5 tys. ton.

Głównym dostawcą kauczuku na rynek światowy pozostały Maleje, które w ciągu 1959 r. dostarczyły 1.311,2 tys. w ilości tej 565 tys. ton stanowił kauczuk reeksportowany, pochodzący z krajów Azji Południowo-Wschodniej. Najważniejszym odbiorcą kauczuku z Malejów był w 1959 r. Związek Radziecki, który sprowadził 168,4 tys. ton tego surowca, co przekraczało 2,5 raza całoroczny radziecki import kauczuku z Malejów w 1958 r. Następną miejscą zakupową Stany Zjednoczone, z importem 172,4 tys. ton, oraz Wielka Brytania - 161,0 tys. ton.

Wywóz kauczuku z Indonezji wyniósł w ciągu 3 kwartałów 1959r. 511,6 tys. ton, z czego 165,1 tys. ton importowała Wielka Brytania, 114,0 tys. ton - Maleje oraz 112,5 tys. ton - Stany Zjednoczone. Największym odbiorcą kauczuku z Ceylonu były Chiny Ludowe, sprowadzające ten surowiec w zamian za dostawy ryżu, a następnie Stany Zjednoczone.

W 1959 r. nastąpił poważny spadek obrotów na rynku reeksportowym Wielkiej Brytanii, co należy w głównej mierze przypisać przesunięciu zakupów kauczuku ZSRR i innych krajów socjalistycznych z rynku londyńskiego na Maleje. Na podstawie danych 10 miesięcy, w ciągu których W. Brytania wywiozła 35,8 tys. ton kauczuku naturalnego, można sądzić, iż reeksport 1959 r. był najniższy od 1955 r. Reeksport kauczuku naturalnego ze Stanów Zjednoczonych, wynoszący w ciągu 10 miesięcy 1959 r. około 14 tys. ton, odgrywa niewielką rolę w skali światowej.

- 39 -

W grudniu 1959 r. był o 6% wyższy niż w grudniu 1958 r. Produkcję kauczuku w Indonezji ocenia się również na około 700 tys. ton.

Opierając się na wynikach produkcji kauczuku w pierwszych 3 kwartałach 1959 r., należy się spodziewać wzrostu produkcji w skali rocznej w Tajlandii oraz Bietnamie południowym, natomiast zbiór kauczuku na Cejlonie wykazuje prawdopodobnie podobny spadek w porównaniu ze zbiorami w 1958 r.¹

Wytwórczość kauczuku syntetycznego w krajach kapitalistycznych w 1959 r. ocenia się na 1,7 mln. ton, w tym produkcję Stanów Zjednoczonych na 1,250 tys. ton wobec 1,224 tys. ton w 1958 r., Wielkiej Brytanii na 32 tys. ton wobec 31 tys. ton, Niemieckiej Republiki Federalnej na 10 tys. ton wobec 9 tys. ton, Francji na 8 tys. ton, a Włoch na 7 tys. ton.

Tętno wzrostu na rynku kauczuku naturalnego i syntetycznego w najbliższej przyszłości, w zależności od rozwoju kauczuku naturalnego i zapasów strategicznych Stanów Zjednoczonych i Wielkiej Brytanii, która w 1959 r. w całości około 50 tys. ton.

Nimo wzrostu podaży kauczuku zapotrzebowanie na ten surowiec było większe niż możliwości pokrycia. W 1959 r. powstał niedobór kauczuku, wynoszący około 35 tys. ton, co wywołało z jednej strony wzrost cen tego surowca, a z drugiej - konieczność przemyśleń i kupów do zmniejszenia nagromadzonych zapasów kauczuku naturalnego. Tętno gwałtowności w latach 1959 - 1960 zapasy kauczuku naturalnego wystrzegają się wstrzymania produkcji kauczuku syntetycznego w ilości 1,4 do 1,6 mln. ton, a w 1959 r. poziom ten był podobny do poziomu produkcji kauczuku syntetycznego. Wzrost cen kauczuku syntetycznego. Wzrost cen kauczuku syntetycznego w 1959 r. spowodował wzrost cen kauczuku syntetycznego w 1959 r. o 10% (100 tys. ton) i 120 tys. ton, a w tym samym okresie roku produkcja kauczuku syntetycznego w 1959 r. o 10% (100 tys. ton) i 120 tys. ton, a w tym samym okresie roku produkcja kauczuku syntetycznego w 1959 r. o 10% (100 tys. ton) i 120 tys. ton.

- 38 -

Główną część przyrostu zużycia pokryło kauczukiem syntetycznym. Konsumenty syntetyku w krajach kapitalistycznych w 1959 r. oceniana jest przez Natural Rubber Bureau na 1,6 mln. ton, a więc o 24% powyżej poziomu zużycia z 1958 r. i o 159% więcej niż w 1951 r. Jednocześnie zużycie kauczuku naturalnego wyniosło według porządkowych szacunków 2,1 mln. ton, co oznaczałoby wzrost o 6% w porównaniu z 1958 r. i o 22% w stosunku do 1950 r.

Szczególne silnie wzrosła konsumpcja kauczuku syntetycznego w Stanach Zjednoczonych, z 890 tys. ton w 1958 r. do 1.080 tys. ton w 1959 r. Przemysł brytyjski przerobił w 1959 r. ponad 74 tys. ton syntetyku wobec 64 tys. ton w 1958 r., w Niemieckiej Republice Federalnej - 70 tys. ton w porównaniu z 55 tys. ton w roku poprzednim, we Francji w ciągu 10 miesięcy 1959 r. przerobiono 54 tys. ton kauczuku syntetycznego, podczas gdy całoroczne zużycie tego surowca w roku poprzednim wyniosło 56 tys. ton. Poziom zużycia syntetyku w Japonii był w III kwartale 1959 r. dwukrotnie większy niż w III kwartale 1958 r.

Zużycie kauczuku naturalnego wykazało najgłębszy wzrost również w Stanach Zjednoczonych, z 489 tys. ton w 1958 r. do 546 w 1959 r. w Wielkiej Brytanii zużycie kauczuku naturalnego wyniosło około 180 tys. ton wobec 178 tys. ton w 1958 r., w RFN - 144 tys. ton w porównaniu ze 131 tys. ton w 1958 r. Opierając się na danych dotyczących zużycia kauczuku naturalnego we Francji w ciągu pierwszych 10 miesięcy należy sądzić, iż przerob tego surowca w przemysle francuskim był w 1959 r. większy niż w 1958 r.

Produkcja i pędzi kauczuku w 1959 r.

Produkcję kauczuku naturalnego w 1959 r. zaczęło się na 1,3 mln. ton, z czego Malaje dostarczyły 740 tys. ton, tj. około 60% więcej niż w roku poprzednim. Źródło kauczuku naturalnego na Malajach

- 37 -

samochodów w porównaniu z 1,4 mln. szt. w roku poprzednim.

Zwiększenie produkcji oraz stanu parku samochodów spowodowało wzrost zużycia kauczuku.

Według amerykańskich szacunków, ogłoszonych w styczniu 1960 r. zużycie kauczuku różnych rodzajów wyniosło w krajach kapitalistycznych w 1959 r. 3,7 mln. ton¹, t. o przeszło 13% więcej niż w roku poprzednim i o 57% więcej niż w 1950 r.

Tempo wzrostu zużycia kauczuku naturalnego i syntetycznego w różnych krajach kapitalistycznych kształtowało się niejednolicie.

Zużycie kauczuku w niektórych krajach kapitalistycznych

K r a j	w tys. ton		
	1958	1959	Wzrost w % w stosunku do 1958 r.
Stany Zjednoczone	986,3	1.240,3	25,7
Wielka Brytania	180,1	192,7	6,6
Niemiecka Republika Federalna	136,7	156,8	14,6
Francja	143,1	146,7	2,3
Japonia	105,4	142,0	34,8
Kanada	60,5	77,0	27,4
Holandia	16,5	21,3	29,6
Inne	28,9	32,3	11,9

Jak wynika z zestawienia, główną przyczyną wzrostu światowego zapotrzebowania na kauczuk było zwiększenie się przerobu tego surowca w północnoamerykańskim przemyśle gumowym oraz w Japonii.

Wzrost zużycia kauczuku w krajach zachodnioeuropejskich był w sumie znacznie słabszy i nie przekroczył w ciągu pierwszych 3 kwartałów 60

Statystyka branżowa szacunkiem tym obejmuje również kauczuk naturalny importowany przez kraje socjalistyczne.

KORREKTURA NA SZCZEGÓLNYM WYKAZIE
W 1950 R. I PORÓWNAWIE NA 1951 R.

Analiza korektury w 1951 r.

Jakkolwiek w ostatnich latach zakres działalności korektury w
trobę różnych artykułów zmniejsza się stopniowo, jednakże nadal
główna część tego zakresu stanowi korekta na potrzeby przemysłu
michodowego. Na produkcję opni, której korekta stanowiła dotychczas
nieznaczono w ciągu pierwszych 3 kwartałów 1951 r. w ilościach
mierzonych 53,1% ogółem korektury, a w III kwartale 1951 r.
14,2%, w IV kwartale - 70,2%. Wskazuje to na to, że korekta
michodowa, która stanowiła dotychczas główną część korektury, w
ostatnich kwartałach 1951 r. została zastąpiona korektą na potrzeby
michodowej i innych przemysłów, których korekta stanowiła dotychczas
nieznaczny procent korektury.

W 1951 r. korekta korektury w ilościach mierzonych 53,1%
ogółem korektury, a w III kwartale 1951 r. 14,2%, w IV kwartale
1951 r. 70,2%. Wskazuje to na to, że korekta michodowa, która
stanowiła dotychczas główną część korektury, w ostatnich kwartałach
1951 r. została zastąpiona korektą na potrzeby michodowej i innych
przemysłów, których korekta stanowiła dotychczas nieznaczny procent
korektury.

- 35 -

paliw płynnych i gazu ziemnego oraz kurczeniem się chłonności rynków kapitalistycznych.

Wnioski

Z analizy trendów koniunktury i polityki węglowej krajów zachodnioeuropejskich można wysnuć następujące wnioski, dotyczące eksportu węgla z krajów socjalistycznych:

1. Położyć należy główny nacisk na eksport węgla, nie dotkniętych spadkiem zapotrzebowania, tj. koksujących i gazowych, a także częściowo antracytu /co się odnosi do krajów socjalistycznych, produkujących te gatunki węgla/.
2. Utrzymać należy konkurencyjność cen i podnosić jakość eksportowanego węgla energetycznego celem zachowania dotychczasowych odbiorców i dotychczasowych rozmiarów eksportu przynajmniej na najbliższy okres.
3. Pożyteczne byłoby współdziałanie krajów socjalistycznych w eksporcie paliw do krajów kapitalistycznych.
4. Potrzebna jest skoordynowana akcja przeciw dyskryminacyjnej polityce importowej krajów kapitalistycznych.

- 34 -

Udział Polski, ZSRR i CSR w ogólnym imporcie
paliw stałych Europy zachodniej

Okres	Globalny import w mln. ton		% udział krajów socialistycznych	
	węgiel	koks	węgiel	koks
Rok 1957	80,5	16,8	11,3	1,5
Rok 1958	67,2	14,3	16,1	4,9
I pół. 1959	27,8	6,3	15,8	2,8

The Coal Situation and Prospects in Europe in 1958/59. E/RCA Coal
144, Genewa.

Osiągnięcie to, w warunkach bardzo niepomyślnej koniunktury na węgiel oraz polityki restrykcji importowych, stosowanej przez niektóre kraje zachodnioeuropejskie, jest wynikiem - naszym zdaniem - przystosowania się eksporterów paliw stałych z krajów socjalistycznych do zmienionej koniunktury, wymogów odbiorców i przede wszystkim - stosowania konkurencyjnych cen.

Zastanawiając się nad perspektywami eksportu węgla, należy wziąć pod uwagę przewidywane zapotrzebowanie na poszczególne jego gatunki. Otóż węgiel płomienny dla celów energetycznych jest najbardziej narażony na substytucję innych paliw i zmniejszenie zapotrzebowania dotyczy w szczególności tego gatunku węgla.

W przeciwieństwie do węgla energetycznego, węgiel koksujący i stłoczony, a w pewnej mierze także antracyt, będą przez długi czas przedmiotem rosnącego zapotrzebowania światowego, ze względu na to, że ich zapasy są ograniczone.

Biorąc powyższe pod uwagę, należy stwierdzić, że postróżone perspektywy zbytu mają producenci i eksporterzy przede wszystkim węgla koksującego i gazowych, a także częściowo antracytu. Natomiast eksporterzy węgla energetycznego muszą się liczyć z coraz silniejszą konkurencyjnością węgla innego pochodzenia, a przede wszystkim

- 33 -

się, że kraje socjalistyczne zdołają utrzymać na 1960 r. swój do-
tychczasowy poziom, jeżeli stosować będą nadal elastyczną politykę
cen, dostosowywać je każdorazowo do cen konkurentów, a więc głów-
nie do cen węgla amerykańskiego, jak również brytyjskiego, oraz -
w przypadku kontynentów droższych węgla energetycznego - do cen ropy
opałowej.

Wzajemna konkurencja eksporterów węgla, jak i wzmożona ek-
spansja eksporterów ropy pociągną za sobą pewien spadek światowych
cen węgla w 1960 r., nieco wolniejszy zapewne niż w 1959 r., przede
wszystkim na rynkach skandynawskich oraz na węgłochodach pomorskich
rynków zachodnioeuropejskich.

Kraje socjalistyczne a koniunktura węgla

W ostatnich trzech latach, mimo spadku zapotrzebowania i im-
portu węgla do Europy zachodniej, eksport paliw stałych z Polski,
Związku Radzieckiego i Czechosłowacji wzrósł zarówno procentowo,
jak i w liczbach bezwzględnych.

Zachodnioeuropejski import węgla i koksu
z Polski, ZSRR i CSR 1957 - 1959

Kraj ekspor- tujący	Węgiel kamienny			W mln. ton		
	1957	1958	1 półro- cie 1959	1957	1958	1 półro- cie 1959
Polska	6,3	7,4	2,9	0,1	0,2	0,04
ZSRR	2,6	3,1	1,4	0,3	0,4	0,1
CSR	0,2	0,3	0,1	0,03	0,1	0,04
Razem	9,1	10,8	4,4	0,43	0,7	0,18

Quarterly Bulletin of Coal Statistics for Europe. ECE, Geneva.

Przy ogólnym spadku importu węgla i koksu do Europy zachodniej
udział procentowy krajów socjalistycznych raźnie gwałtownie wzrósł
węgla amerykańskiego.

- 32 -

Podobnie jak w krajach Wspólnoty, również brytyjski rynek węgla nie odzyska równowagi w 1960 r. Według przewidywań National Coal Board zapotrzebowanie na węgiel w 1960 r. będzie niewiele wyższe niż w 1959 r. i wyniesie około 196 mln. ton. Wydobycie węgla będzie ograniczone mniej więcej do poziomu zapotrzebowania, przez zmniejszenie produkcji kopalń odkrywkowych o 4 mln. ton, a kopalń głębinowych /dzięki zamknięciu około 46 kopalń nierentownych/ o 4 do 5 mln. ton¹. Tempo rozładowania zwalów w tych warunkach należałoby przede wszystkim od poziomu eksportu węgla brytyjskiego w 1960 r. Należy się zatem spodziewać wzmożenia wysiłków ze strony eksporterów brytyjskich w kierunku zwiększenia dostaw poprzez intensywną penetrację rynków oraz oferowanie jak najkorzystniejszych warunków sprzedaży, głównie - jak najbardziej konkurencyjnych cen. Według oceny ekspertów Wspólnoty ceny konkurentów będą się kształtować w 1960 r.

w £ UNA

	cena za 1 tonę metryczną CIF - porty zachodnio- europejskie	
Węgiel amerykański przemysłowy	13,50	- 14,50
Węgiel amerykański miał koksujący	15,0	- 16,0
Ropa naftowa	20,0	- 21,0

Raport P. Lapie

Z analizy przewidywań na 1960 r. wynika, że we wszystkich krajach zachodnioeuropejskich, produkujących węgiel, kontynuowana będzie polityka ograniczenia produkcji i importu tego paliwa. Polityka restrykcji importowych wymierzona będzie przede wszystkim przeciw przywozowi węgla z krajów trzecich, tj. nie należących do strefy zachodnioeuropejskich bloków gospodarczych. Tym niemniej, wydaje się, że

Summary of the Week's News, Londyn, 14.1.1960 r.

- 31 -

Ocena zwiększonego zapotrzebowania energetycznego oparta jest na założeniu, że wzrost aktywności przemysłu krajów Wspólnoty wyniesie ogółem w 1960 r., w stosunku do roku poprzedniego - 5% /w 1959 r. w porównaniu z 1958 r. wyniósł on 5%. Odnosząc do warunków klimatycznych, stanu wody i temperatury przy tych warunkach średnie z zastrzeżeniem, że odchylenia od przyjętych średnich mogą spowodować zmiany w spożyciu węgla na plus lub minus w ilościach rzędu paru milionów ton.

Na podstawie powyższych założeń przewiduje się następujące różnice w procentowym udziale poszczególnych źródeł energii pierwotnej w globalnym jej zapotrzebowaniu w krajach Wspólnoty.

Udział poszczególnych źródeł energii pierwotnej w ogólnym spożyciu Wspólnoty

Energia pierwotna	w %		
	1959	1960 średnie	Różnica
Węgiel kamienny	35,2	33,8	- 1,4
Węgiel brunatny	7,2	6,5	- 0,7
Torf	0,1	0,1	-
Ropa naftowa	26,3	28,1	+ 1,8
Energia wodna i geotermiczna	8,8	8,6	- 0,2
Gas ziemny	2,4	2,9	+ 0,5
	100,0	100,0	-

Zestawiono na podstawie Bilansu energetycznego EWMS na 1960 r. oraz raportu Pilaipie.

Najbardziej uderzającym jest wniosek, że rynek węgla Wspólnoty nie odzyska jeszcze w 1960 r. równowagi. Główną tego przyczynę upatruje Wysoka Władza EWMS w fakcie, że wzrost spożycia węgla w przemyśle hutniczym i w elektrowniach nie zrównoważy spadku jego konsumpcji w innych sektorach przemysłowych oraz na kolejach. W sektorze opał domowego natężenia popytu węgla uważana jest za ustabilizowaną.

- 30 -

Bilans węgla Europejskiej Wspólnoty Węgla i Stali

	w tys. ton		
	1958 dane rzeczy- wiste	1959 dane prow- izyjne	1960 dane szacun- kowe
Produkcja	246.390	233.900	236.950
Ilości handlowe z prod. krajowej	215.050	203.430	203.790
Import	31.957	20.400	18.950
Ogółem ilości handlowe	247.007	223.830	224.740
Zapotrzebowanie ogólne	229.339	216.970	217.280
Nadwyżka	17.360	6.860	7.460

Bilans energetyczny EWV1S na 1960 r. Według Journal des
Charbonnages. Nr 1539. Paryż, 5.12.1959.

Ogólne spożycie energii pierwotnej na obszarze Wspólnoty

Energia pierwotna	w mln. ton ekw. węgla		
	1955 dane rzeczy- wiste	1959 dane prow- izyjne	1960 dane szacun- kowe
Węgiel kamienny ^x	261,1	240,0	240 - 245
Węgiel brunatny	31,1	31,5	31,5
Torf	0,5	0,5	0,5
Ropa naftowa ^{xx}	72,2	114,5	122,5
Gaz ziemny	6,0	10,5	
Energia wodna i geotermiczna	31,3	38,0	44,5
Spożycie ogółem	402,4	435,0	450 - 455

^x Spożycie węgla kamiennego w liczbach bezwzględnych /złazanie z
ilościami węgla niskokalorycznego/ wyniosło w 1955 r. - 265,9
mln. ton, a w 1959 r. - 243,3 mln. ton.

^{xx} Spożycie ropy naftowej w liczbach bezwzględnych wyniosło w 1959 r.
- 44 mln. ton, a w 1959 r. - 71 mln. ton.

Raport P. Lajpa, sporządzony z zeznań trzech Wspólnot: EWG, WE
i Euratomu, dnia 8.12.1959 r. na Sejmiku Parlamentu w Brukseli
/wg Petroleum Press Service. Londyn, 1/1960/

- 29 -

W tym kwartale 1960 r. powinien wzrosnąć o 2% w porównaniu z analogicznym okresem 1958 r. Pogląd ten opiera się na orzeczeniu ekspertów Komitetu Węglowego Europejskiej Komisji Gospodarczej, stwierdzającym, że gwałtowny spadek popytu na węgiel, trwający od końca 1957 r. do 1959 r. włącznie, został zahamowany. Spodziewany jest dalszy rozwój przemysłu hutniczego oraz większe zapotrzebowanie w sektorze opału domowego, które te elementy rzutować będą dodatnio na kształtowanie się popytu na węgiel. Poza tym zmniejszenie produkcji energii wodnej wskutek suszy w lecie 1959 r. spowoduje wzrost zapotrzebowania na węgiel w elektrowniach termicznych.

Ponadto, zdaniem Komitetu Węglowego - z uwagi na środki, podjęte w celu zmniejszenia wydobycia - nie jest prawdopodobne, aby gwałtownie rosnące od trzech lat zwally węgla na kopalniach wzrastały nadal w I kwartale 1960 r.

Mimo tych dość optymistycznych przewidywań, sytuacja w poszczególnych państwach i grupach państw nie będzie przedstawiać się tak korzystnie, jakby to wynikało z wyżej cytowanych poglądów na sytuację na zachodnioeuropejskim rynku węgla ujmowanym jako całość.

Według raportu Wysokiej Rady EWGIS' zwiększenie zapotrzebowania na węgiel w 1960 r. na obszarze tej organizacji stanowić będzie zaledwie 14% w porównaniu z zapotrzebowaniem w 1959 r.

Równocześnie globalne spożycie energii w krajach Wspólnoty wzrośnie w 1960 r. o około 4%. Wzrost ten pokryty będzie przede wszystkim dostawami paliw płynnych i gazu ziemnego.

Bilans energetyczny EWGIS na 1960 r. według Journal des Charbonnages, Nr 1539, Paryż, 5.12.1959

W krajach Europy i w Wielkiej Brytanii

Kraj	1957	1958	1959
	dane rzeczywiste	dane rzeczywiste	dane szacunkowe
Belgia	29,2	27,1	12,7
Francja	56,8	57,7	57,6
Holandia	11,7	12,0	12,0
WRF /łącznie z Saarą/	149,6	149,0	141,7
Włochy	1,0	0,7	0,7
Razem EWG	248,3	246,8	234,7
W. Brytania	226,9	219,2	209,1
Razem	475,2	466,0	443,8

Dane za lata 1957 - 1958 - Coal Statistics for Europe, vol VIII, Nr 2, - ECN, Genewa, 1959.
Dane 1959 r. - Neue Zürcher Zeitung - Zurych, 18.1.1960 r.

W celu stworzenia korzystniejszej bazy konkurencyjnej dla węgla w stosunku do ropy opałowej, położono szczególny nacisk na obniżenie kosztów produkcji i zwrócono równocześnie uwagę na zmocnienie organizacyjno i ustalenie równowagi aparatu sprzedaży węgla. W 1959 r. zachodnioeuropejskie kraje eksportujące, głównie W. Brytania i WRF, odstąpiły od stosowania ekstremalnych cenników i wprowadziły w zagranicznych transakcjach węglem indywidualne ceny ofertowe, dostosowane do poziomu konkurencji.

Ogólnie dla 1959 r. charakterystyczne były szczególne nasilenie objawów fatalistycznego kryzysu węglowego, z równocześnie /to były reakcją/ - zastosowaniem efektywnych środków zaradczych dla ograniczenia poważnej sytuacji.

Prospektywy na 1960 r.

Wielką rolę w przedstawieli radzie i zachodnim światu, reprezentowanych na kwartalnym posiedzeniu Europejskiej Komisji Gospodarczej przy WE w grudniu 1959 r. - raport na temat węgla - New York Herald Tribune - Economic Review, wydanie specjalne; Paryż, 1/60.

- 27 -

przeważa ton wyniósł 14,3 mln. ton, tj. o 11,5 mln. ton mniej niż w roku poprzednim (1958 r. - 25,8 mln. ton). Import węgla brytyjskiego uległ bardzo nieznamennym zmianom. Odnosi się to również do importu z krajów socjalistycznych.

Niemiecy i pozostałe kraje kapitalistyczne Europy zachodniej na ogół zmniejszyły swój import węgla w 1959 r., zaskakując się w tym stopniu, co kraje Wschodu.

Import paliw stałych do Europy zachodniej

w mln. ton

Kraj	Styczeń 27/59	Luty 27/59	Styczeń 28/58	Luty 28/58
Kraje nieprodukujące	17,4	16,9	17,0	16,6
Kraje produkujące	29,7	28,2	24,0	27,3
Razem:	47,1	45,1	41,0	43,9

Schiffverkehr Review 144 - 10.9.1959. Data CTRC, T. 10, 75.
Genewa, 22.10.1959.

Należy się spodziewać, że restrykcyjne importowe będą utrzymywane przez następne najbliższych lat, gdyż - z uwagi na ograniczenia w produkcji - kraje eksportujące nie będą w stanie sprostać rosnącemu popytowi w państwach europejskich krajów kapitalistycznych, którym będzie to kosztować nawet około 2 lat.

Drugim powodem postąpienia w 1959 r. było zmniejszenie produkcji węgla przez wyeksploatowanie kopalń, w których braku pracy w górnictwie oraz zmniejszenie eksploatacji kopalni kruszcowych.

Journal des Charbonnages, Paryż, 16.11.1959 r. Nr 1541.

- 26 -

1	2	3	4	5	6	7
Saara	0,2	1	0,8	3	1,5	9
Razem EWKIS	6,7	-	22,6	-	28,5	-
W. Brytania	8,4	4	15,9	-	14,6	16
Razem	15,1	-	38,5	-	67,1	-

Coal Market Review 1.4. - 30.9.59. Coal CIRC/EP Nr 75 Dencem
24.11.1959.

Zapasy węgla zgromadzone u konsumentów na koniec września 1959 r. wynosiły w krajach Wspólnoty 19,3 mln. ton, a w W. Brytanii - 20 mln. ton. Do końca 1959 r. stan zapasów na kopalniach utrzymał się prawie na poziomie III kwartału w krajach Wspólnoty i wynosił 31,2 mln. ton, natomiast w W. Brytanii wzrósł o przeszło 1 mln. ton i wynosił 35,8 mln. ton.

W ciągu 1959 r. kraje Europy zachodniej, produkujące węgiel, przedsięwzięły bardziej zdecydowane środki zaradcze, skierowane do opanowania poważnej sytuacji w przemyśle węglowym. Akcja ta szła w kierunku:

- radykalnego ograniczenia importu węgla,
- zmniejszenia produkcji węgla,
- obniżenia kosztów własnych przez podniesienie wydajności i rentowności kopalń,
- wzmocnienie organizacji aparatuuby.

Wprowadzono przede wszystkim restrykcje importowe oraz przeprowadzono wykup kontraktów węgla amerykańskiego (KAP) mimo skutków z tym związanych nakładów finansowych.

W wyniku zastosowania polityki antyimportowej kraje Wspólnoty ograniczyły w 1959 r. przywóz węgla z krajów trzecich o 19% w stosunku do 1958 r., tj. z 31,2 mln. ton do 25,4 mln. ton. Spadek ten wystąpił głównie w przywozie węgla ze Stanów Zjednoczonych: w 1958 r.

Dostawy paliw stałych dla głównych użytkowników
w Europie zachodniej

Użytkownicy	w mln ton			
	Zima 57/58	Lato 1958	Zima 58/59	Lato 1959
Elektrownie	62,8	49,6	57,3	49,6
Koleje	20,6	18,7	17,3	16,8
Żegluga	1,2	1,0	0,9	0,8
Przemysł stalowy	42,3	36,8	37,2	36,1
Przemysł pozostały	59,3	52,6	56,7	51,5
Opał domowy i inne	77,1	70,8	75,1	62,0
Ogółem	263,3	229,5	245,1	216,1
z tego:				
węgiel kamienny i brykety	182,1	156,4	148,9	147,4
koks	60,0	53,6	54,3	51,0
węgiel brunatny i brykety	21,2	19,5	21,9	18,4

Coal Market Review 1.4. - 30.9.1959. Coal 2210, HP Nr 15 Główna
24.11.1959.

Na skutek tej sytuacji stan zapasów na kopalniach, jak i u
konsumentów wykazywał dalszy ogromny wzrost.

Zmiany stanu zapasów węgla na kopalniach zachodnio-
europejskich w latach 1957 - 1959

Kraj	w mln ton					
	30.9. 1957	% wydo- bycia 1957	30.9. 1958	% wydo- bycia 1958	30.9. 1959	% wydo- bycia 1959
Belgia	0,6	2	6,2	23	7,7	35
Francja	4,9	8	7,3	13	11,0	19
Holandia	0,4	3	3,8	5	1,1	3
Niemiecka Repu- blika Federalna	0,5	-	7,7	6	11,2	9

- 24 -

Równocześnie jednak udział węgla w dostawach energii zmniejszył się w zachodniej Europie z 68,4% w 1958r. do 64,3% w 1959 r., natomiast wzrósł udział ropy opałowej z 14,3% do 16,6%. Ten fakt właśnie jest wyraźnym dowodem dalszych poważnych zmian w strukturze spożycia energii i zmniejszonej roli węgla.

Spożycie paliw stałych i płynnych
w Europie zachodniej

w mln. ton eks. węgla

O k r e s	Paliwa stałe	Paliwa płynne
Zima 1957/58	283,1	63,0
Lato 1958	252,0	59,4
Zima 1958/59	267,7	70,0
Lato 1959	239,1	61,1

Coal Market Review 1.4 - 30.9.1959. Coal CTSC/WT Nr 75.
Geneva, 24.11.1959.

Produkcja ropy naftowej w świecie osiągnęła w 1959 r. prawie 1 mld. ton. Wystąpiły wyraźne objawy nadprodukcji ropy, co się przejawiało w konkurencji między eksporterami ropy i jej produktów. Pociągnęło za sobą obniżkę cen paliw płynnych. Wzmożona konkurencja ropy oddziaływała poważnie na zapotrzebowanie węgla.

Jak wynika z załączonej tabelicy, spadek zapotrzebowania na paliwa stałe wyniósł w półroczu letnim 1959 r. w porównaniu z analogicznym okresem roku poprzedniego 12,5 mln. ton, tj. 1,3%, i był niższy niż w okresie zimowym 1958/59, w którym wyniósł on w porównaniu zimą 1957/58 ponad 18 mln. ton, tj. 7%. Podkreślić należy, że spadek spożycia wystąpił głównie w sektorze opałowym, a nie w tym na kolei i w przemyśle.

New York Herald Tribune - Economic Review. Wydział statystyczny;
Paryż, 1/60.

- 23 -

KONIUNKTURA NA ŚWIATOWYM RYNKU WĘGLA W 1959 r. I PERSPEKTYWY NA 1960 r.¹

Koniunktura na węgiel w 1959 r.

Charakterystyczny dla 1959 r. był fakt stopniowej poprawy w większości krajów zachodnioeuropejskich ogólnej koniunktury gospodarczej przy równoczesnym dalszym zmniejszaniu się zapotrzebowania na paliwa stałe.

Indeks produkcji przemysłowej w krajach Europejskiej Wspólnoty Węgla i Stali zwiększał się stopniowo w ciągu 1959 r. w stosunku do 1958 r.

Wzrost produkcji przemysłowej w krajach EWUW¹
w 1959 r. w porównaniu z 1958 r.

Kwartal	
I	2
II	5
III	7
IV	12
Średni	około 7

L'Usine Nouvelle, Paris, 21 janvier 1960.

¹ Rozdział porównawczy wydania z tematyką...

- 22 -

Następtwem tej sytuacji będzie powiatne pogorszenie się temna of trade w obrotach stałą pomiędzy krajami socjalistycznymi a kapitalistycznymi ze względu na bardzo poważny udział wyrotów, wyekko uszlachetnionych w imporcie krajów socjalistycznych.

Wydaje się wobec tego koniecznością:

1. Wzmoczenie tempa inwestycji hutniczych rozzmierzających produkcyjną antyimportową we wszystkich krajach naszego obrotu.
2. Zaoileśnienie współpracy w dziedzinie eksportu do wszystkich krajów kapitalistycznych przez rozszerzenie i zaoileśnienie współpracy poszczególnych Biur Handlowych krajów zainteresowanych zrytem na danych rynkach oraz rozszerzenie sieci stałych delegatów przedsiębiorstw handlu zagranicznego i zaoileśnienie współpracy tych delegatów.
3. Dalsze pogłębianie koordynacji w zakupach importowych dla stworzenia przeciwwagi wobec Kartelu Brukselskiego.

- 21 -

Najbardziej poszukiwanymi asortymentami stali walcowanej były na zachodnioeuropejskim kontynentalnym rynku eksportowym walcownia, blacha cienka walcowana na zimno i pręty szrojenkowe, co znalazło odbicie w szczególnie wysokim wroście ich cen.

Również japońskie ceny stali walcowanej - zarówno na rynku wewnętrznym, jak i eksportowym - uległy w 1959 r. zmianom, która jeśli chodzi o ceny eksportowe, wahała się od 4% do 35% i więcej, w zależności od asortymentu stali.

Prognoza na 1960 r. i wnioski dla handlu zagranicznego krajów obozu socjalistycznego

Wysoki poziom cen, jaki osiągnęły wyroby walcowane w drugiej połowie 1959 r. winien utrzymać się jeszcze w najbliższych miesiącach. Jednakże nożyce, jakie wytworzyły się pomiędzy poziomem cen asortymentów wyżej uszlachetnionych /przede wszystkim takich, jak blachy cienkie, zwłaszcza zimnowalcowane, taśmy, blacha wala i transformatorowa o najniższych stratnościach, rury precyzyjne oraz stale jakościowe i szlachetne/ a pozostałymi grupami wyrobów walcowanych /z wyłączeniem walcówki/ będą rozszerzać się coraz bardziej tak w roku bieżącym, jak i w najbliższych latach. Przyczyną tego zjawiska jest rozwój młodych przemyśłów krajów słabo rozwiniętych gospodarczo, rozpoczynających swą produkcję właśnie od najprostszych wyrobów, importowanych dotychczas tradycyjnie z krajów uprzemysłowionych, oraz stosunkowo niewielki wzrost produkcji asortymentów wyrobów uszlachetnionych w krajach uprzemysłowionych przy jednoczesnym stałym rosnącym trendzie w spożyciu tych wyrobów.

Sytuacja ta, przy już mającym się nasobierającym spadku cen stali kształtowego i prętowego oraz blach grubych, musi doprowadzić w efekcie do poważnego zaostrzenia się walki konkurencyjnej na tradycyjnych rynkach zbytu tych artykułów.

- 20 -

Najczulszym wskaźnikiem kształtowania się koniunktury na światowym rynku stali był naturalnie ruch cen eksportowych stali krajów EWGIS w dostawach do krajów "trzecich". Szczególnie silnie ceny te zwykowały w II kwartale 1959 r., kiedy zakupy stali, dokonywane przez importerów amerykańskich, gromadzących zapasy przedstrajkowe, wykazywały najsilniejszy wzrost. Zbyt wysoki poziom cen i wydłużanie się terminów dostaw spowodowały, jak wiadomo, zmniejszenie popytu amerykańskiego na stal zachodnioeuropejską, co łącznie z wpływem elementów sezonowych znalazło odbicie w zahamowaniu tempa dalszego wzrostu tych cen w III kwartale 1959 r. Jeszcze silniejszemu spłaszczeniu uległa krzywa wzrostu cen w IV kwartale 1959 r.

Ruch cen eksportowych stali na "rynku kontynentalnym" w 1959 r. przedstawia załączone zestawienie.

Eksportowane ceny stali tomassowskiej

krajów EWGIS dla krajów "trzecich"

/fob Antwerpia/

	w 3 kw. 1959 r. na tonę		
	1 stycznia	31 grudnia	wzrost / %
Pręty zbrojeniowe 1/2" i powyżej	76 - 78	100 - 106	37
Stal handlowa	82 - 84	107 - 112	31
Walcówka	83 - 86	100 - 110	do 30
Dwuteńki i ceówki	81 - 83	100 - 104	23
Blacha gruba	85 - 87	110 - 112	29
Blacha okrętowa /martenowska/	100 - 105	110 - 112	18
Blacha średnia	85 - 87	105 - 110	30
Łośna walcowana na gorąco	96 - 98	110 - 112	13 i więcej
Blacha cienka walcowana na zimno	102	100 - 110	16 - 68
Blacha cienka gorącowalcowana	102	100	0

przed 1 grudnia 1960 r., kiedy to ma nastąpić pierwszy przewidziana
mowa podwyżka płac/. Wzrosnąć mogą zwłaszcza ceny najcięższych bery
najbardziej poszukiwanych i najbardziej "pracoochłonnym" ucieleśnien-
iów stali walcowanej. Przewiduje się również rąką cen pod posta-
cią podniesienia różnych dopłat do cen bazowych.

Silna konkurencja ze strony aluminium może nie pozwolić na pod-
niesienie cen stali nierdzewnej, a konkurencja dostawców zagraniez-
nych zahamować ewentualnąwyżkę cen drutu kolczastego i gwóźdźi.

Ogólnie biorąc liczy się, iż cena wyrobów stalowych w USA pod-
niesie się średnio o około 4 dolary na tonie krótkiej. Niewątpliwie
kumulcem będzie tu m.in. poziom cen stali importowanej, który jed-
nak obecnie uważany jest w USA za zbyt rygorystyczny.

Jeśli chodzi o ceny stali w Europie zachodniej, sztytne ceny
angielskie zarówno eksportowe, jak i wewnętrzne nie uległy w 1959 r.
większym zmianom. Ceny wewnętrzne w transakcjach określonego typu nie-
co zmikowały. Pomimo wyraźnego konfliktu, jaki powstał między Fran-
cją a WGR w kwestii wyjątkowo niskiej, poświadczającej, ceny wewnę-
trznej stali francuskiej w porównaniu z cenami zachodniemieckimi
i belgijskimi, zarówno we Francji, jak i w Niemczech, Republika
Federalnej, ceny te nie uległy zmianie. Wypowiadany konflikt stracił
wreszcie na ostrości w drugiej połowie roku z uwagi na silną poprawę
popytu na stal na rynkach krajowych, i w eksporcie do krajów "trino-
nich". Natomiast Belgia, Włochy, Luksemburg i Holandia dołączyły w
okresie kwiecień - grudzień 1959 r. szeregu sporadycznych podwyżek
cen wewnętrznych na najbardziej poszukiwane ucieleśnienia stali walco-
wanej /blachy cienkie, taśmy, stal handlowa, pręty skręciowe/.

Cena ta jest, jak wiadomo równoznaczna z ceną eksportową w wycho-
dzą do pozostałych krajów EWG. (Na przykład ceny francuskiej blachy
grubej thomascowskiej są o 9,25 dolara, a niemieckiej o 9,55 dol
na tonie niższe od cen zachodniemieckich. Przy stali handlowej
różnica ta się jeszcze zwiększa i wynosi - przy stali thomascowskiej
10,80 dol., a niemieckiej 12,15 dolara).

- 18 -

tów stali, pozycji zamówianej przez J. Brytanię.

Rok 1959 był nie tylko rokiem wzrostu produkcji stali w krajach będących jej głównymi wytwórcami. Był on też rokiem dalszego rozwoju przemysłu stalowego w szeregu krajów, będących dotychczas marginalnymi producentami tego artykułu. W szczególności zwraca uwagę, postępująca rozbudowa przemysłu stalowego w szeregu słabo rozwiniętych gospodarczo krajów. Pomimo licznych trudności rosną się przemysł stalowy w Indiach, Brazylii czy w Meksyku. Budowę hut żelaza i stali planują: Argentyna, Wenezuela, Filipiny, Tajwan, Malaje czy Nowa Zelandia.

Koniunkturalny ruch cen

Dobra koniunktura na światowym rynku stali w 1959 r. wywołała naturalnie odpowiednie wzrostowe ruchy cen. Co prawda oficjalne ceny stali żądane przez producentów na ogólnym kapitalistycznym rynku stali, na rynku Stanów Zjednoczonych, nie uległy formalnie w 1959 r. zmianom. Jednak - obok cen oficjalnych - powstały w wyniku braku stali i z uwagi na konflikt strajkowy, ceny "szarego rynku", tj. ceny płacone przez konsumentów pośredników. Ceny te na przykład z października 1959 r. były nierzadko niemal dwa razy wyższe od cen oficjalnych.

Wprawdzie w chwili obecnej, po zakończeniu strajku i wzroście dostaw, "szary rynek" stracił bardzo na znaczeniu, ale za to pojawiła się groźba podwyżki cen oficjalnych w związku z przewidzianą w nowej umowie zbiorowej podwyżką płac w amerykańskim przemyśle stalowym. Pomimo uspokajającej wypowiedzi prezesa największego amerykańskiego koncernu, US Steel Corp., iż na razie firma ta nie przewiduje podniesienia cen stali, kole branżowe w Stanach Zjednoczonych uważają, iż prędzej czy później wzrost cen będzie nieunikniony, choć może nie przybierze charakteru podwyżki generalnej/przynajmniej

- 17 -

by popyt konsumentów, starających się maksymalnie wykorzystać posiadane zapasy, zdolność produkcyjna stalowni angielskich wykorzystana była tylko w 75%. Stopniowo jednak sytuacja zaczęła ulegać poprawie w ślad za ogólnym ożywieniem w przemyśle i budownictwie. W drugiej połowie 1959 r. nastąpił już silny wzrost popytu i wytopów stali, tak iż w listopadzie wykorzystanie zdolności wytwórczych stalowni osiągnęło 95%. W sumie angielska produkcja stali surowej wykazała w 1959 r. w stosunku do 1958 r. niewielki wzrost, bo wynoszący 2,5%.

Wzrost popytu na stal w W. Brytanii w 1959 r. nastąpił przede wszystkim ze strony przemysłów produkujących artykuły trwałe konsumpcji /głównie przemyśle samochodowego/, natomiast w dużo mniejszym stopniu ze strony przemysłów produkujących dobra inwestycyjne. W szczególności zaś: panował - w zakresie zapotrzebowania na stal - ze strony przemysłu stoczniowego, kolei i górnictwa. Duże znaczenie miały i mają nadal zakupy mające na celu odbudowę zapasów oraz z przeznaczeniem na eksport. W każdym bądź razie w chwili obecnej angielscy producenci stali zapatrują się optymistycznie na najbliższe miesiące, ^{liogaa} w obecna koniunktura na rynku stali potrafi przynajmniej do połowy 1960 r. Zaczęli oni również realizować już posuwane długofalowe programy inwestycyjne.

Japonia jest krajem, który chyba najlepiej wykorzystał w 1959 r. dobrą koniunkturę na rynku stali. Silny wzrost popytu krajowego, jak i eksportowego /zwiększone dostawy do USA/ spowodowały niespotykany dotychczas skok w wytopie stali surowej. W ciągu 1959 r. wzrósł on znacząco o 37% /do 16,6 mln. ton/, dzięki czemu Japonia wyprzedziła Francję zajmując piąte miejsce wśród światowych producentów stali. Japoński przemysł stalowy, wykorzystując pomimo kontinuanty importu olbrzymich ilości rudy, aluminium i węgla oraz koks, silnie tempo rozwoju, zamierzając w najbliższych latach, za pomocą prowadzonych inwestycji jeszcze bardziej zwiększyć swą zdolność produkcyjną i powoli nie zbliżyć się do czwartej pozycji na świecie światowych producentów stali.

- 16 -

dukcji miał miejsce we Francji dopiero w drugiej połowie 1959 r. W tej sytuacji pomimo szeroko zakrojonych planów rozwoju i modernizacji przemysłu stalowego, Francja w produkcji stali została wyprzedzona w 1959 r. przez Japonię. Sytuacja rozwoju przemysłu stalowego we Francji hamowana jest trudnościami znalezienia odpowiednich kapitałów potrzebnych na realizację inwestycji, jak i koniecznością zmiany szeregu założeń planów inwestycyjnych w związku z przyłączeniem Saary do Niemieckiej Republiki Federalnej. Tym niemniej w chwili obecnej, podobnie jak i w innych krajach, rynek stali we Francji przechodzi okres prosperity przy silnym popycie i wysokim stanie portfeli zamówień.

Również we Włoszech silniejsze ożywienie w przemyśle stalowym nastąpiło w drugiej połowie 1959 r. Pomimo wyższych kosztów produkcji w związku z koniecznością importu znacznych ilości złomu żelaza i stali, włoscy producenci i eksporterzy korzystają także z dobrej koniunktury na światowym rynku stali. Jednakże plany dalszego rozwoju włoskiego przemysłu stalowego oparte są przede wszystkim na przewidywaniach wzrostu zapotrzebowania na stal na rynku krajowym. Ocenia się, że zapotrzebowanie to wyniesie 10-11 mln. ton w 1970 r.

Belgijscy producenci stali partycypują intensywnie również w "boomie" stalowym, nie się tego początkowo spodziewano. Ze przyczyn tego faktu uważa się słabsze niż w innych krajach ZWSS tempo rozwoju gospodarki belgijskiej, a więc i słabszy wzrost popytu krajowego, oraz narastającą konkurencję na rynku eksportowym. Pomimo to belgijscy producenci stali mają optymistyczne portfele zamówień, a ceny stali belgijskiej zarówno wewnętrzne, jak i eksportowe wykazują mocne tendencje.

W 1959 r. brytyjski przemysł stalowy przeszedł od okresu wyraźnej recesji do pełnego "boomu". W początkach roku s. uwagi na silny wzrost tych planów produkcja stali miałaby wzrosnąć w 1960 r. do 18 mln. ton.

Rekordowa produkcja stali w krajach EWG w 1959 r. nie zdołała jednak pokryć szybko wzrastającego zapotrzebowania, prowadząc do rezultacie do wzrostu portfela nie wykonanych zamówień i wydłużania się terminów dostaw. Podobnie jak w USA dużą rolę grały tu również zakupy w ramach polityki odburowy zapasów, silnie nadętych w poprzednim okresie. Sytuacja ta utrzymuje się nadal w pierwszych tygodniach 1960 r. Przewiduje się, iż w 1960 r. wytop stali surowej w krajach EWG będzie musiał osiągnąć około 67 mln. ton aby sprostać wzrastającemu popytowi. Pomimo to, w związku z realizacją w 1959 r. szeregu inwestycji, nadwyżka niewykorzystanych mocy produkcyjnych stalowni wyniesie prawdopodobnie około 7 mln. ton.

Produkcja stali w Niemieckiej Republice Federalnej łącznie z obszarem Saar /29,4 mln. ton/ stanowiła w 1959 r. prawie 47% całego wytopu stali w EWG. Zachodniemiecki przemysł stalowy stara się jeszcze bardziej wzmacnić swą rolę pozycję na wspólnym rynku za pomocą dalszej koncentracji kapitału i mocy produkcyjnych. I tym kierunku idą dążenia takich koncernów, jak: Mannesmann /Gólske zespolenie firm filialnych/, Krupp /kontrola nad Bochumer Verein für Gusstahlfabrikation/ czy rozwalana obecnie przez Rynok Rządę EWG sprawa połączenia koncernów August Thyssen Witten i Phoenix Rheinrohr /łączna zdolność produkcyjna około 7,3 mln. ton stali surowej/. Rozwijające się ożywienie koniunkturalne w krajach niemieckich 1959 r. przyniosło dalszy wzrost popytu na stal w RFN, doprowadzając do wzrostu portfela niewykonanych zamówień pomimo pełnego wykorzystania mocy produkcyjnych stalowni. Zachodniemieckie kółła branżowe pewnie są, iż "boom stalowy" w RFN utrzyma się przynajmniej przez najbliższych kilka miesięcy.

Produkcja stali we Francji /bez Saary/ - w porównaniu z produkcją innych krajów należących do EWG - wykazała wzrost najniższy, wynoszący tylko 4%. Silniejsze ożywienie koniunkturalne i wzrost pro-

- 14 -

rezultacie wyższy plan zagwarantowanej w nowej umowie.

W amerykańskich kołach branżowych uważa się, iż dopiero w połowie 1960 r. amerykański rynek stali wróci do pełnej równowagi. Trzeci kwartał stoi pod znakiem zapytania, czwarty zaś będzie zapewne słabszy niż pierwszy lub drugi. W każdym bądź razie przewiduje się, iż w pierwszym półroczu wytop stali przekroczy 60 mln. ton, a dla całego 1960 r. wyniesie około 115 mln. ton, co będzie nowym poziomem rekordowym. W związku z tym ocenia się, iż import stali z ograniczeń do Stanów Zjednoczonych skurczy się do 1,8 mln. ton.

Przewidywany wzrost dochodów amerykańskich firm stalowych /większość tych firm zapowiedziała 1960 wzrostu dywidendy/ zachęca do większych inwestycji. Z 1960 r. wysokość ich wydatków na 1.600 mln. dolarów wobec tylko 960 mln. dolarów w 1959 r. zachęcając inwestycje przez strajk/.

Mimo że w związku z rozwojem sytuacji strajkowej w amerykańskim przemyśle stalowym eksport stali z krajów Europejskiej Wspólnoty Węgla i Stali do Stanów Zjednoczonych wzrósł nieznacznie do 600 mln. ton, strajk stalowy w USA miał na te kraje wpływ raczej psychologiczny. W rzeczywistości warant popytu na stal na obszarze EWIS związany był przede wszystkim z bardzo silnym, bo wynoszącym 30%, zwiększeniem zapotrzebowania ze strony nabywców krajowych, wywołanym falą ożywienia koniunkturalnego, w którą weszły te kraje już w pierwszych miesiącach 1959 r. Świadczą o tym takie ilości nowych zamówień na wyroby stalowe otrzymywanych przez producentów stali w krajach EWIS od konsumentów krajowych. Ipaście w 1959 r. otrzymali oni zamówienia w wysokości 50,25 mln. ton wobec 37,50 mln. ton w 1958 r. /wzrost 29%/, w tym: zamówienia konsumentów krajowych wyniosły 31,25 mln. ton w porównaniu z 23,25 mln. ton w 1958 r., inne zamówienia EWIS - 7,10 mln. ton wobec 4,30 mln. ton w 1958 r., a kraje "tróścich" - 11,85 mln. ton wobec 9,25 mln. ton w 1958 r.

- 13 -

insekwencją zarówno normalnego wysokiego zapotrzebowania wynikłego z rozwijającej się fazy ogólnej dobrej koniunktury, jak i dążenia do rozmadzenia możliwie największych zapasów zabezpieczających zagrożenie redukcji szeregu gałęzi przemysłu na okres strajka.

W tej sytuacji produkcja stali w USA wykazywała silny wzrost, a tełe zamówień producentów szybko powiększały się, a terminy dostaw wydłużały coraz bardziej. Ten stan rzeczy wykorzystali naturalnie dostawcy zagraniczni z Europy zachodniej, Japonii i Kanady, zwiększając bardzo poważnie sprzedaż wyrobów stalowych na rynek amerykański i jednocześnie podnosząc ich ceny eksportowe. Jednocześnie cen oraz nadmierne wydłużenie się terminów dostaw zahamowały także tempo wzrostu importu stali do USA już pod koniec drugiego półroczia 1959 r. W sumie jednak przywóz stali i stali do stanów jednoczłonowych w 1959 r. osiągnął niespotykany poziom około 2,2 mln. t /1,9 mln. ton w 1958 r./, podczas gdy jednocześnie eksport skurczył się do około 1,4 mln. ton /2,4 mln. ton w 1958 r./.

Najdłuższy w historii Stanów Zjednoczonych strajk stalowy trwał 116 dni /od lipca do listopada/, sparaliżował w 87% zdolność produkcyjną stalowni amerykańskich powodując stosunkowo szybko dotkliwy brak stali na rynku. W rezultacie pod koniec tego okresu szeregi zamówień przetwórczych zarówno małych, jak i wielkich /np. zakłady General Motors/ musiały bądź ograniczyć swą produkcję, bądź całkowicie ją przerwać.

Poako i w rozruch wielkich piasek, stalowni i stalowni postępowanie znacznie szybsze, niż poprzednio oczekiwało i na rynek napłynęło więcej dostaw stali, niż było potrzebne. W tym czasie przyspieszył się dobry koniunktury ogólnopolskiej, z jednej strony, a z drugiej - dążenie do obniżenia cen wyrobów w okresie trwania niernego do czasu zapasów, wywołując na straszenie się zakupów i wysoki poziom. Długą rolę odegrała tu także zabezpieczająca, konwencja z dnia przed strajkiem, która na rynku stali w USA

- 12 -

1 293 mln. ton w 1957 r.

Szczegółowe dane dotyczące wytopu stali surowej przez rafinerie i jej producentów ilustruje załączona tablica.

Produkcja stali surowej

w mln. ton wtryskowych

	1958	1959 ^x
Świat ogółem	273,2	255,1
w tym:		
Stany Zjednoczone	77,2	84,5
Związek Radziecki	54,9	58,9
Pozostałe kraje socjalistyczne	28,1	30,1
Niemiecka Republika Federalna /bez Saary/	22,8	25,8
Saara	3,5	3,6
Francja	14,6	15,2
Włochy	6,3	6,7
Belgia	6,0	6,4
Luksemburg	3,4	3,7
Holandia	1,4	1,7
Wielka Brytania	13,9	10,5
Japonia	12,1	16,6
Kanada	3,7	3,3
Inne kraje europejskie	8,6	9,6
Indie, Ameryka Południowa, Afryka Południowa, Australia	9,1	9,9

^x cyfry szacunkowe

Produkcja stali w 1959 r. w krajach będących

głównymi jej eksporterami

Jak już wspomnieliśmy, cały 1959 r. upłynął na amerykańskim strachu przed stalią i stali pod znakiem strachu stalowego. Pierwsze półrocze, to okres wzrastającej fali alarmu i paniki w amerykańskich kręgach politycznych.

KONFERENCJA MI. SWIAT. T. WYKON. PRACZY. I. SWIAT. 1959 R. WYKON. PRACZY. I. SWIAT.

Światowa produkcja stali surowej w 1959 r.

Rok ubiegły obfitował w szereg wydarzeń, w których wyniku sytuacja na światowym rynku stali była coraz bardziej napięta, przechodząc od okresu recesji do okresu wyraźnego "boomu".

Główną tego przyczyną, a jednocześnie tego całego przebiegu wydarzeń, było coraz wyraźniej występujące odroczenie koniunkturalne w rozwiniętych gospodarkach krajach kapitalistycznych, a w szczególności w Stanach Zjednoczonych, krajach Wspólnego Rynku, w Brytanii i Japonii. Przenośny wpływ na kształtowanie się sytuacji na światowym rynku stali w 1959 r. wywarł konflikt strajkowy w amerykańskim przemyśle stalowym. Poważniejsze fazy strajku zapoczątkowały odbicie w formowaniu się popytu oraz cen stali nie tylko w Stanach Zjednoczonych, lecz we wszystkich krajach kapitalistycznych, będących większymi producentami i eksporterami niż importerami wyrobów stalowych.

Pomimo znacznych strat w produkcji stali surowej spowodowanych strajkiem stalowym w USA, ograniczonych na około 10 mln ton, łączny wytwór stali w skali światowej wzniósł w 1959 r. o 10 - 15 procent w porównaniu z 1958 r. Światowa produkcja stali surowej według szacunków wyniosła w 1959 r. 290 mln. ton wobec 270 mln. ton w 1958 r.

Rozdział opracowany wspólnie z centralą GUTERBACH.

- 10 -

4. Rozważenia wymaga również sprawa udziału krajów socjalistycznych w międzynarodowych umowach towarowych. Ogólnie biorąc wydaje się, że powinniśmy raczej brać w nich udział, ponieważ możemy wywierać wtedy pewien wpływ na kształtowanie się sytuacji na rynku.
5. Dla zabezpieczenia się przed negatywnymi skutkami wahań koniunkturalnych na kapitalistycznym rynku surowców przemyśle warto byłoby - mimo niełatwych trudności płatniczych - tworzyć zapasy surowców, najbardziej wrażliwych na zmiany koniunkturalne.
6. Dalszego zacieśnienia wymaga współpraca krajów socjalistycznych zarówno w dziedzinie zakupów, jak i sprzedaży surowców przemysłowych na rynkach krajów kapitalistycznych.
7. Z uwagi na przewidywany wzrost zapotrzebowania krajów socjalistycznych na importowane surowce przemysłowe oraz w związku z postulowanym wzrostem udziału krajów słabo rozwiniętych gospodarczo w imporcie surowców krajów socjalistycznych - poważne zwiększenie floty handlowej krajów socjalistycznych staje się sprawą niezwykle doniosłą i pilną, tym bardziej jeżeli się weźmie pod uwagę istniejący związek między koniunkturą surowcową a koniunkturą na rynkach frachtowych.

rozwój przemysłowych w dłuższym okresie w aspekcie międzynarodowego podziału pracy wewnątrz obozu socjalistycznego oraz potrzeby rozszerzania stosunków handlowych z krajami słabo rozwiniętymi gospodarczo.

2. Bezpośrednie zakupy surowców przemysłowych dokonywane przez kraje socjalistyczne w krajach słabo rozwiniętych gospodarczo, wrosły systematycznie w okresie ubiegłych kilku lat. W 1989r. zjawisko to zaznaczyło się dość wyraźnie w zakupach kauczuku naturalnego i wódek. Tym niemniej udział wysoko rozwiniętych krajów kapitalistycznych w imporcie surowców krajów socjalistycznych pozostaje nadal bardzo wysoki.

3. Z celu zwiększenia udziału importu surowców z krajów słabo rozwiniętych i uniknięcia ujemnego wpływu wahadł koniunkturalnych na handel zagraniczny krajów socjalistycznych celowe byłoby rozwinięcie - w miarę możliwości - zapoczątkowanej już pomocy w niektórych przypadkach formy umów bilateralnych krajów socjalistycznych z krajami słabo rozwiniętymi. Umowy te oparte na obustronnych korzyściach, zapewniają krajom surowcowo-rolniczym surowców przemysłowych w krajach socjalistycznych, a krajom socjalistycznym - surowców produkcyjnych i dóbr inwestycyjnych. Ciężko powołać w obrocie z krajami słabo rozwiniętymi są ich trudności płatnicze. Jednakże w niektórych przypadkach rozstrząsają sprawę udzielania przez kraje socjalistyczne niskoprocentowanych kredytów spleczone towarami z uruchomionej produkcji przemysłowej. Tęgo rodzaju umowy mają również wielkie znaczenie polityczne. Stosując one z jednej strony - ogromną pomoc dla krajów słabo rozwiniętych dążących obecnie do całkowitego wyzwolenia politycznego i wchodzących na drogę wzrostu gospodarczego. Z drugiej - są konsekwentnym dowodem interakcji krajów socjalistycznych, dążenia ich do realizowania nowych form i nurtu współpracy między narodami.

- 8 -

W przeciwieństwie do wysoko rozwiniętych krajów kapitalistycznych, w których popyt na importowane surowce przemysłowe wahał się znacząco wolniej w porównaniu ze wzrostem produkcji przemysłowej w krajach socjalistycznych, zwłaszcza w ostatnim okresie, dało się zaobserwować poważny wzrost zapotrzebowania na surowce. Wynika on z systematycznego i szybkiego wzrostu produkcji przemysłowej oraz ze zwiększającej się między innymi w związku z tym roli handlu zagranicznego w gospodarce krajów socjalistycznych.

Wzrastający udział krajów socjalistycznych w produkcji przemysłowej świata /w 1959 r. stanowił mniej więcej trzecią jej część/ spowoduje dalszy wzrost zapotrzebowania na importowane surowce przemysłowe oraz zwiększy możliwości eksportowe naszych krajów w zakresie artykułów przemysłowych, szczególnie dóbr inwestycyjnych, a związku z tym oczekiwad można szybkiego wzrostu udziału krajów socjalistycznych w handlu światowym. Obecnie udział ten jest niski w porównaniu z udziałem w produkcji przemysłowej, w 1959 r. wyniósł zaledwie 12% /w 1955 r. tylko 8%/.

Nastąpi zatem wzrost udziału artykułów przemysłowych w naszym eksporcie do krajów kapitalistycznych oraz wzrost udziału surowców w naszym imporcie z tych krajów. Na tym tle rosną nasze stosunki handlowe z krajami gospodarką słabo rozwiniętą nabiera na znaczeniu. Tym bardziej, że i kraje te w coraz większym stopniu mogą doceniać znaczenie wymiany towarowej z krajami socjalistycznymi.

Trudno na podstawie fragmentarycznej analizy koniunktury na rynkach surowców przemysłowych postulować konkretne wnioski, wiążące się z handlem między krajami socjalistycznymi a kapitalistycznymi. Tym niemniej przeprowadzona analiza pozwala na podanie pod dyskusję obecnej konferencji niektórych problemów.

1. Istnieje potrzeba zbadania stopnia zależności krajów socjalistycznych od krajów kapitalistycznych w zakresie surowców przemysłowych.

- 7 -

przykład wielkość produkcji i eksportu węgla w świecie kapitalistycznym kształtowała się w 1959 r. nie tylko pod wpływem ożywienia gospodarczego, wywołanego przyczynami społeczno-ekonomicznymi, ale również pod wpływem przyczyn o charakterze techniczno-produkcyjnym: węgiel był wypierany przez ropę naftową, gaz ziemny i inne surowce energetyczne i chemiczne.

Na kształtowanie się koniunktury na rynkach surowców przemysłowych wpływa dodatkowo stały i szybki wzrost produkcji i konsumpcji surowców syntetycznych w wysoko rozwiniętych krajach kapitalistycznych oraz spadek udziału surowców na jednostkę produkcji przemysłowej, wywołany postępem technicznym.

W 1959 r. wyprodukowano w wysoko rozwiniętych krajach kapitalistycznych ponad 1 i pół miliona ton tworzyw sztucznych, to jest o 13% więcej niż w 1958. W Stanach Zjednoczonych tworzywa syntetyczne pokryły w 1959 r. około 64% zapotrzebowania przemysłu gumowego.

Udział przemysłu przetwórczego w produkcji i eksporcie światowym stale się zwiększa. Gdy przyjmijemy produkcję przemysłu przetwórczego krajów kapitalistycznych w 1953 r. - bez Stanów Zjednoczonych - za 100, stwierdzamy, że wzrosła ona w 1959 r. do 149, produkcja przemysłu wydobywczego natomiast tylko do 136 punktów.

W handlu światowym udział artykułów przemysłu przetwórczego wzrósł z 46% w 1953 r. do 61% - w 1959 r.

Struktura towarowa handlu światowego w latach 1953-1959
w miliardach dolarów USA

	1953	1954	1955	1956	1957	1958	1959
surowce	37,3	39,1	42,1	43,8	48,3	44,7	49,3
Artykuły przemysłu przetwórczego	32,4	35,0	40,0	43,3	50,1	48,0	51,1

a - szacunek

Monthly Bulletin of Statistics, United Nations, November 1959.

- 6 -

3. "Terms of trade", w relacji surowce - artykuły przemysłowe kształtowały się nadal bardzo niekorzystnie dla krajów gospodarkę słabo rozwiniętych. Świadczy o tym poniższe zestawienie.

Terms of trade między krajami przemysłowymi
a surowcowo-rolniczymi w latach 1953-1959

	1953	1955	1957	1958	1959	
					I kw.	II kw.
kraje przemysłowe	100	99	100	104	105	106
kraje surowcowo-rolnicze	100	103	96	94	92	94

Economic Bulletin for Europe, No 3, Geneva 1959.

Doświadczenia ubiegłego roku wykazują sposób całkowicie oczywisty, że nawet w okresie dobrej koniunktury w wyniku rozwiniętych krajach kapitalistycznych - kraje gospodarkę słabo rozwinięte nie są w stanie w jakiś bardziej widoczny sposób poprawić swojej sytuacji gospodarczej. W 1959 r. niektóre tylko spośród nich osiągnęły poprawę minimalną. Wskazuje to na strukturalny charakter trudności, jakie napotykały kraje surowcowo-rolnicze w swoich stosunkach gospodarczych z resztą świata kapitalistycznego.

W wysoko rozwiniętych krajach kapitalistycznych zalewy popytu w ramach globalnej produkcji i eksportu na przemysł przetwórczy, w krajach słabo rozwiniętych - przemysł wydobywczy i rolnictwo. Na tym między innymi polega przesłana krajów rozwiniętych nad słabo rozwiniętymi zarówno w okresie recesji, jak i w czasie dobrej koniunktury. Przemysł przetwórczy jest bowiem bardziej elastyczny, potrafi się szybciej przystosować do zmieniających się warunków podaży i popytu, a bardzo nieregularna linia, obrazująca rozwój tego przemysłu w krajach kapitalistycznych, wynika z przesłan, łączących poza sferą technicznego procesu produkcji. Przemysł wydobywczy natomiast i eksport jego produktów odczuwają znacznie dotkliwie działanie czynników zarówno społeczno-ekonomicznych, jak i techniczno-produkcyjnych.

- 5 -

które są przedmiotem niniejszej analizy/ węgla, ropy i produktów naftowych oraz tarcicy, a importera netto- kauczuku, wełny, bawełny i robów walcowanych. W związku z tym nie trudno dostrzec, iż przedstawiony ruch cen w 1959 r. odbił się niekorzystnie na bilansie naszych obrotów handlowych z krajami kapitalistycznymi. Najbardziej plynął na to wzrost cen kauczuku naturalnego, którego kraje uczestniczące w RWPG zakupiły w krajach kapitalistycznych 280 tys. ton w 1959 r. /11 miesięcy/ w porównaniu z 279 tonami w 1958 r., wysokie ceny wełny w 1959 r. oraz dalszy spadek cen węgla.

Wydawać by się mogło, że wzrost cen surowców przemysłowych, w rezultacie zwiększonego popytu na nie w krajach przemysłowych, w podobnym stopniu poprawił sytuację gospodarczą krajów gospodzących słabo rozwiniętych. Kraje te, jak wiadomo, są głównymi producentami tych surowców i sytuacja ich w dużym stopniu zależy od koniunktury na surowce na rynkach światowych.

W rzeczywistości jednak nastąpiła tylko niewielka poprawa. Złożyło się na to szereg przyczyn.

1. Wzrost importu surowców przemysłowych w 1959 r. był stosunkowo mniejszy niż spowodowany recesją spadek w 1958 r.
2. Ceny wielu surowców przemysłowych nie powróciły w 1959 r. do poziomu sprzed okresu ostatniej recesji i w dalszym ciągu pozostają bardzo niskie. W trzecim kwartale 1959 r., to jest w tym okresie kiedy ożywienie gospodarcze w wysoko rozwiniętych krajach kapitalistycznych dało się już odczuć, wskaźnik cen jednostkowych wszystkich surowców wyniósł 95 punktów /1952 = 100/ wobec 96 punktów III kwartału 1958 r. Wskazany rok w 1958 r. wyniósł 96, a w 1957 r. - 100. Wpłynęły na to przeważające tendencje spadkowe na rynkach surowców rynkowych, do czego przyczyniły się między innymi dobre zbiory i zbieranie zgoły surowców.

- 4 -

Spółród surowców i półfabrykatów, będących przedmiotem niniejszego referatu, sżyżkowaly w 1959 r. szoszęgólnie kauczuk naturalny, wyroby walcowane oraz tarcica. Głównymi konsumentami tych surowców są przemyśły /samochodowy, metalurgiczny, budowlany i dóbr konsumpcyjnych/ - mające najszybsze tempo wzrostu w 1959 r.

Na słabszą tendencję pozostałych surowców przemysłowych, o których szoszęgółowo mowa będzie w następnych partiach referatu, wpłynął słaby wzrost produkcji towarów włóknienniczych w wysoko rozwiniętych krajach kapitalistycznych, szłaszoza materiałów bawełnianych /produkcja materiałów wełnianych i z włókien sztucznych wzrastala w tych krajach znacznie szybciej, stąd między innymi szwytka cen wełny w tym czasie/, szybszy - w porównaniu ze spadkiem produkcji - spadek sużycia węgla oraz - w porównaniu z tempem wzrostu zapotrzebowania - szybszy wzrost produkcji ropy i produktów naftowych.

Ruch cen niektórych podstawowych surowców przemysłowych
w latach 1958 - 1959 w Stanach Zjednoczonych

Nazwa surowca	jedn. miary	w centach USA				
		1958		1959		1960
		mar.	min.	18-XII	31-XII	8-I
Węgiel	tona kr.	2.675	2.425	2.375	2.375	2.400
Ropa naftowa	barrel	45	390	440	440	440
Stal	tona kr.	8.000	7.750	8.000	8.000	8.000
Kauczuk	lb	33,5	24,35	41,5	41,4	41,25
Bawełna	lb	36,6	35,70	35,15	33,15	33,05
Wełna	lb	162,8	138,6	162,3	162,5	161,7

Problèmes économiques. Notes rapides sur la situation économique en France et à l'étranger. Numéro 629 19 Janvier 1960.

Kraje szoszęlistyczne, będące członkami RUPG, w obrotach z krajami kapitalistycznymi są eksporterami netto /w odniesieniu do surowców,

- 3 -

przyczyn, między innymi nierównomierne tempo wzrostu produkcji poszczególnych gałęzi przemysłu oraz zmiany o charakterze technologicznym, odczuwalne na rynkach światowych w zasadzie w dłuższych okresach, dające jednak o sobie znać również w okresach krótszych, szczególnie w warunkach dobrej koniunktury.

W 1959 r. najszybciej rozwijał się w wysoko rozwiniętych krajach kapitalistycznych przemysł chemiczny, metalurgiczny, energetyczny, elektrotechniczny, budownictwo oraz przemysł wytwarzający artykuły konsumpcyjne. Znacznie słabsze tempo wzrostu można było natomiast zaobserwować w przemyśle włókienniczym i rolno-spożywczym, a spadek produkcji w przemyśle stoczniowym.

Tempo wzrostu niektórych gałęzi przemysłu w krajach

OECD w r. 1958 i 1959
Indeks 1953 = 100

miesiące	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
globalna produkcja przemysłowa bez tu- rownictwa	1958 133	136	139	137	138	139	127	113	139	143	145	137
	1959 133	137	140	146	145	148	133	124	144	156		
przemysł chemiczny	1958 151	150	153	153	154	155	150	143	155	161	163	160
	1959 163	166	169	171	173	175	169	161	178			
przemysł metalur- giczny	1958 140	147	150	145	148	150	134	116	146	149	152	148
	1959 141	148	151	156	156	161	140	125	158			
przemysł rolno- spożywczy	1958 116	115	118	123	126	126	128	110	125	137	140	135
	1959 121	127	140	140	145	142	133	126	144	156		
przemysł włókien- niczy	1958 114	114	111	109	105	102	101	87	122	119	114	101
	1959 102	106	104	111	105	111	97	83	120			

OECD Statistical Bulletin, January 1960.

- 2 -

w krajach Europy zachodniej od poziomu z r. 1957, a w Stanach Zjednoczonych - o 6,5% niższa.

Wzrost produkcji przemysłowej w wysoko rozwiniętych krajach kapitalistycznych, których udział w produkcji przemysłowej świata kapitalistycznego wynosi blisko 90%, spowodował zwiększenie popytu na surowce przemysłowe oraz ogólną poprawę koniunktury na tych rynkach. Ta poprawa koniunktury na rynkach surowców przemysłowych w 1959 r. wpłynęła dodatkowo szybsze tempo wzrostu produkcji przemysłowej w krajach Europy zachodniej i Japonii, które są w szczególności wysokim stopniu uzależnione od importu surowców.

Podczas gdy produkcja przemysłowa Stanów Zjednoczonych wzrosła w 1959 r. o 11,9% w porównaniu z 1958 r. /w tym roku była o 6,5% niższa niż w 1957 r./, indeks produkcji przemysłowej Niemieckiej Republiki Federalnej wzrósł w 1959 r. do 161 punktów ze 152 punktów w 1958 r. przy podstawie 1953 = 100 /1957 = 147/, w Wielkiej Brytanii ze 114 w 1958 r. do 121 w 1959 r., we Włoszech ze 143 punktów w 1958 r. do 157 w 1959 /1957 = 138/, w Japonii ze 183 w grudniu 1958 r. do 209 w lipcu 1959 r. /1957 = 167/.

Ogólna poprawa koniunktury gospodarczej w wysoko rozwiniętych krajach kapitalistycznych w 1959 r. była więc głównym czynnikiem, powodującym zwykły ruch cen podstawowych surowców przemysłowych. Ciągu 1959 r., w miarę rozkręcania się koniunktury gospodarczej głównych krajach kapitalistycznych, wzrost cen zaczął obejmować jeden surowiec po drugim.

Najwcześniej zaczęły wzrastać ceny miedzi, cyny, cynku, nieco później ruszyły ceny ołowiu, platyny, węgla, kruszcu, sztalu i tlenku. Jednakże poprawa sytuacji gospodarczej w wysoko rozwiniętych krajach kapitalistycznych nie wpłynęła w jednakowym stopniu na sytuację wszystkich surowców przemysłowych. Złożyło się na to szere

Monthly Bulletin of Statistics, United Nations, December 1959.

WSTĘP

W 1959 r. koniunktura gospodarcza w wysoko rozwiniętych krajach kapitalistycznych uległa poprawie. O nowej fazie ożywienia świadczą wskaźniki wzrostu ich produkcji przemysłowej.

Produkcja przemysłowa niektórych głównych krajów kapitalistycznych w latach 1957 - 1959

/wskaźnik 1953 = 100/

	1957 rocz- na	1958			1959 ^a rocz- na	1959 ^b		
		Pa- rzeo	Czer- wiec	Wrze- sień		Pa- rzeo	Czer- wiec	Wrze- sień
Stany Zjednoczone	107	96	98	104	100	111	116	113
Wielka Brytania	116	114	115	124	114	117	124	123
FRG ^b	147	146	143	154	152	156	163	166
Włochy	138	143	141	152	143	154	154	168
Francja	147				153			158
Belgia	123	119	113	118	115	118	121	123
Holandia	126	124	130	131	126	133	145	147
Szwecja	119	126	122	122	118	130	125	128

a - szacunek

b - bez Saary i Berlina zachodniego

OECD Statistical Bulletin January 1960

Według niepełnych jeszcze danych produkcja przemysłowa wysoko rozwiniętych krajów kapitalistycznych wzrosła w 1959 r. o około 8% w porównaniu z 1958 r. A jak wiadomo, w 1958 r. była ona nieco wyższa.

TM/SC

I. WSTĘP

STR. 1

II. KONIUNKTURA NA ŚWIATOWYM RYNKU ŻELAZA
I WYROBÓW WALCOWANYCH W 1959 R.
I PERSPEKTYWY NA 1960 R.

" 11

III. KONIUNKTURA NA ŚWIATOWYM RYNKU WĘGLA
W 1959 R. I PERSPEKTYWY NA 1960 R.

" 23

IV. KONIUNKTURA NA ŚWIATOWYM RYNKU KAUCZUKU
W 1959 R. I PERSPEKTYWY NA 1960 R.

" 36

MINISTERSTWO HANDLU ZAGRANICZEGO
ZAKŁAD BADAŃ EKONOMICZNYCH
Sekcja Rynku Kapitalistycznego
ZB/III/79/60 pfn

POUFNE

KONIUNKTURA NA ŚWIATOWYM RYNKU SUROWCOWYCH
PRZEMYSŁOWYCH W 1959 ROKU I PERSPEKTYWY NA 1960 ROK

Gdańsk, marzec 1960 r.

50X1-HUM

Page Denied

Next 1 Page(s) In Document Denied